

TÜRKİYE'DE TELEVİZYONUN İLK ON YILI

Dr. Ergin KORUR

Bundan on yıl kadar önce Türkiye de televizyon çağına girdi. Her ne kadar ülkemizde televizyonla ilgili çalışmalar 1965'te başlamış ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin küçük deneme istasyonu ile İstanbul içinde sınırlı bir alana yayın yapılmışsa da geniş bir alanı içine alabilen düzenli televizyon yayınları ancak Ankara Televizyonu'nun faaliyete geçtiği 31 Ocak 1968 günü gerçekleşebilmiştir. Yenimahalle'deki Dededoruk vericisi ile yayın yapabilen Ankara televizyonunu o sıralarda bir milyon kişinin izleyebildiği tahmin olunuyordu. Televizyon yayınları daha sonra hızla gelişti. 1971'de Çamlıca'da kurulan istasyon sayesinde Ankara'daki televizyon programları "radyolink" aracılığı ile İstanbul'a aktarılabilmiş, aynı yıl radyolink sistemi İzmir'e de erişmiştir. Kurulan diğer vericilerle Edirne, Kütahya, Sakarya, Kocaeli, Eskişehir, Balıkesir, Samsun, Trabzon, Erzurum, Kars, Van, Diyarbakır, Adana, Gaziantep, Hatay, Konya ve Antalya illerimiz televizyona kavuşmuş, televizyon yayınları günümüzde hemen her ilimize erişmiştir. Son olarak 1979 yılında Ağrı, Kırşehir, Bingöl, Elbistan ve Cizre televizyon vericilerinin hizmete girmesi planlanmış bulunmaktadır. Bu arada Ankara'da Dededoruk'taki istasyondan çok daha güçlü olan Elmadağ vericisi de yayına başlamıştır. Yurt çapında televizyon ağı kurulurken program günleri de arttırılmış, önce haftada iki gün iken daha sonra üç güne çıkarılmış, sonunda her gün yayın yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde 1976 sonlarında birbuçuk milyon dolayında televizyon alıcısı bulunduğu ve izleyici sayısının yirmi milyonu bulduğu tesbit olunmuştur. 1978 yaz sonunda ise ülkemizdeki televizyon alıcısı sayısının iki milyonu geçtiği ve izleyici sayısının otuzüç milyon kişiye yükseldiği tahmin edilmektedir.

Acaba ülkemize giren bu yeni buluş toplum hayatımızda ne gibi değişiklikler yaptı, yararlı ve zararlı yönleri ne oldu, ondan ileride daha iyi şekilde yararlanmak için ne yapabiliriz? Yazımızda geçirdiğimiz son on senenin tecrübesi ışığı altında bu soruları cevaplandırmağa çalışacağız. İsterseniz yemeden, içmeden hattâ uyumadan

bütün vakitlerini televizyon ekranı karşısında geçirmek isteyen milyonlarca televizyon hastasını kızdırmamak için işe önce televizyonun ülkemize sağladığı yararları sıralamakla başlayalım:

1) Bir kere televizyon görüş açımızı genişletmiş, bize bütün dünyaya bakan bir pencere açmıştır. Ülkemize televizyon gelmeden önce dünya aktüalitesini gazeteden okuyor, radyodan dinliyor, kulaktan işitiyorduk. Şimdi ise doğrudan doğruya gözümüzle görüyoruz. Bilgi verme açısından hiçbir şey gözle görmenin yerini tutamaz. Artık dünya olaylarını televizyon ekranından sanki odamızda cereyan eder gibi izliyor, oturduğumuz yerde Laponya'dan Japonya'ya bütün dünya ülkelerini geziyoruz.

2) Televizyonun henüz gelişme devresinde bulunan ve halkın yüzde kırkıdan fazlasının okuma yazma bilmediği ülkemizde eğitim açısından yararı son derece büyük olmuştur. Televizyonun eğitici programlarından öğrenciler, köylü ve çiftçiler, çeşitli meslek ve sanat mensupları yararlanmış, okuma yazma bilmeyen milyonlarca kişiye göz yolu ile önemli sağlık, beslenme ve tarım kurallarının öğretilmesi imkânı doğmuştur.

3) Televizyon ucuz ve çok çeşitli bir eğlence aracı olarak geniş kitlelerin sinema, tiyatro ve maç seyretme ihtiyacını aynı anda karşılamıştır. Öyle ya, sinema mı istiyorsunuz televizyonumuzun programında hemen her gün yerli - yabancı bir hattâ birkaç film birden var. Tiyatro mu istiyorsunuz televizyon tiyatrosu emrinize âmâde, maça bilet mi bulamadınız televizyonun spor saati ne güne duruyor, oradan istediğiniz futbol, basketbol, boks maçını hattâ dünyanın en uzak köşesindeki akla hayale gelmeyen en garip spor karşılaşmasını, hem de en iyi koltuğu temin etmişçesine kar, yağmur ve soğuğa maruz kalmadan izleyebilirsiniz. Üstelik bunları televizyondan seyretmek için her defasında bilet almanız lüzum yok, yalnız yılda bir defa televizyon ücretini yatırın yeter. Yıllık televizyon ücreti ikiyüzelli lira olduğuna göre size topu topu günde 68 kuruşa gelir!

Televizyonun ülkemize bütün bu yararlarını saydıktan sonra bu sefer de zararları üzerinde durmayı ve kendilerini televizyon tutkusuna kapırmış olan okurlarımızı üzmemeyi hiç istemedik, ama maalesef madalyonun ters tarafını da göstermeye mecburuz, aksi takdirde bilimsel objektiflikten uzaklaşmış oluruz. Şimdi televizyonun toplum hayatımıza verdiği başlıca zararları belirtmeye çalışalım:

1) Televizyon ülkemizde insanlararası ilişkileri zayıflatmış ve soğutmuştur. Çoğu zaman tanıdıkları ziyaret etmek bir yana, bütün aile akşamın erken saatlerinden hattâ tatil günündüğüden itibaren televizyon odasına çekiliyor, birbirile konuşmuyor, dertleşmiyor sadece gözünü bir çeşit hipnotik trans halinde televizyon ekranına diyor. Aile üyeleri sadece televizyon dinlemek için bir araya geliyor, televizyon bitince eğer yatmaya biraz vakit kalmışsa birbirlerine Allah rahatlık versin! diyerek uyumaya gidiyorlar.

2) Saatlerce devamlı olarak televizyon izleme insan sağlığı ve biyolojik hayat düzeni üzerinde de olumsuz etki yapıyor. Artık insanlar akşam bir gazino, sinema, tiyatro veya maça gitmek, biraz sokakta gezinmek şöyle dursun, televizyon programını kaçırmak endişesiyle balkona bile çıkıp taze havayı içlerine çekmiyorlar. Televizyonu durup dinlenmeden izleyenlerin gözleri kaşınmaya ve sulanmaya başlıyor, ekran önünde devamlı aynı biçimde hareketsiz oturmak yüzünden pek çokları adale kramplarından şikâyet ediyor. Hele yayın "sarkma"lar yüzünden program dışı gecikmişse işçi, memur, öğrenci ve işlerine erken gitmek zorunda olan kişiler görev yerlerine

uykularını tam alamamış yorgun argın ulaşıyorlar, hem sağlıkları, hem iş yeri randımanı bundan zarar görüyor. Sağlığını programdan üstün tutarak televizyonu vaktinde kapatıp yatanlar da gene uykusuna kavuşmıyor, çünkü komşularının veya çevredeki kahvenin sonuna kadar açıp bağırttığı televizyonu isteseler de istemeseler de sonuna kadar dinlemek zorunda kalıyorlar.

3) Televizyon yayınları ülkemizin henüz yeterli düzeye erişememiş enerji kaynaklarını zorlamıştır. Gittide artan sanayi ihtiyacı dolayısıyla zaten devamlı elektrik sıkıntısı çeken ve elektrik kısıntısına gitmek zorunda kalan ülkemizde bir ara ölçüyü aşan ve geceyarısından çok sonraya kadar devam eden televizyon yayınları elektrik şebekesinin kaldıramayacağı bir ek yük teşkil etmiş, Türkiye'nin elektrik açığını büsbütün arttırmıştır.

4) Televizyonumuzun kuruluş yasasında amacı hem eğitici hem eğlendirici yayınlar yapmak şeklinde belirtilmişse de kuruluşundan bu yana hazırlanmış her yayının bu kategoriye girdiği söylenemez. Özellikle on yıldan beri seyrettiğimiz adam öldürme, tecavüz, dayak ve işkence sahnelerine yer veren yüzlerce yerli - yabancı filmin "eğlendirici", seks filimleri ile "Usta dolandırıcı - Yaman haydut" serilerinin "eğitici" mahiyette olduğunu pek iddia edemeyeceğiz. Hattâ bu gibi yayınların özellikle küçük çocuklar için zararlı olduğuna dair birçok belirtiler vardır.

Bu durum karşısında acaba televizyonun yararı mı, zararı mı ağır basıyor sorusuna, kesin bir cevap vermemiz çok zordur. Biz sadece objektif ölçüler içinde konunun her iki yönünü de aydınlatmaya gayret ettik. Ancak şunu söyle-

yebiliriz: Televizyon artık istesek de istemesek de yararıyla ve zararıyla toplum hayatımıza girmiş, yaşayışımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Eğer televizyonun zararlı taraflarını düzeltmek istiyorsak işe önce kendimizi düzeltmekle başlamamız lâzımdır. Bir kere televizyon programlarını durup dinlenmeksizin başından sonuna diyelim hafta içinde altı saat, Pazar günü on iki saat dinlemekten çok, sevdiğimiz programları seçmek alışkanlığını edinmeliyiz. Nasıl bir lokantaya gittiğimiz zaman listedeki 30 yemeği birden ısmarlamıyorsak veya radyoyu günün yirmidört saati dinlemiyorsak televizyonu da baştan sona seyretmek mecburiyetinde değiliz. Halk sağlığının bozulmasını ve enerji kaybını önlemek için Devlet yayın saatlerinin makûl ölçüde tutulmasını sağlamak üzere TRT ile işbirliği yaparak gereken tedbirleri alabilir ve bunların son zamanlarda alınmakta olduğunu memnuniyetle görüyoruz. Ayrıca elimizdeki televizyon alıcısının bize bazı toplumsal sorumluluklar da yüklediğini, televizyonumuzu sadece kendimizin duya-cağı kadar açmamız gerektiğini, alıcımızı bangır

bangır bağırarak uyuyan komşumuzu, ders çalışan öğrenciyi, istirahat eden hastayı dünyaya gelip geleceklarine pişman etmeye hakkımız olmadığını artık öğrenmeliyiz. Unutmayalım ki ne kadar büyük bir mucize olursa olsun, televizyon bir insan buluşudur. Onun düğmesine hakim olan biziz, onu iyiye de kötüye de kullanmak bizim elimizdedir.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR:

- Önder Şenyapılı, Televizyonun Türk Toplumuna Etkileri.
Dr. Aysel Aziz, Televizyonun Türk Toplumuna Ekonomik Tesirleri.
İnci Gürel, Televizyonun İlkokul Çağındaki Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Yukarıdaki üç eser Haziran 1977'de bir Milliyet yayını olarak basılmıştır).
Televizyonun Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri, Bilim ve Teknik Ağustos 1978, sh. 32 - 34, (Readers' Digest'ten Çeviren: Ruhsar Kansu).
Silbermann, Ansichten über Gewalt im Fernsehen, Internationes Bonn, Sayı 1978 D.
Hayat Ansiklopedisi Televizyon Maddesi, C. 6, sh. 3026.
Hürriyet Gazetesi 5 Temmuz 1978 sayısı.

HAKSIZ MI?

- *Ölümlerle sonuçlanan bir otomobil kazasından sonra, hakimin kendisini iki yıl şoförlük yapmamaya mahkûm ettiğini duyan şoför: "Aman hakim bey, benim yaşayabilmem, şoförlük yapabilmeme bağlı" diye yalvarınca, hakim: "Başkalarının yaşaması da sizin şoförlük yapmanıza bağlı".*

XXX

- *Dinler, aynı noktaya yönelmiş ayrı yollardır. Aynı amaca ulaşacağımıza göre, ayrı ayrı yollardan gitmenin ne zararı var?*

Mahatma GANDHI

- *İki şeyin elden gitmeden değerini takdir etmek zordur. Biri sağlık, öteki gençlik.*

Hazreti ALİ

- *Görmeden bakılmıyorsa, insanın, duygularını ve zekâsını muhafaza ederek körlüğün sonsuz gecesinde yol alması bence daha iyi. Hiç bir ışığın aydınlatamadığı biricik karanlık, bilgisizlik ve duygusuzluk denilen sonsuz gecedir.*

Helen KELLER

- *Evinizin eşliğini temizlemeden, komşunuzun damındaki karlardan şikâyet etmeyiniz.*

KONFÜÇYÜS